

Uchwała Nr 20/XXXII Rady Naczelnej ZHP
z dnia 24 listopada 2002 r.
w sprawie systemu stopni instruktorskich

Na podstawie § 22 ust. 6 i § 61 ust. 2 Statutu ZHP Rada Naczelna postanawia, co następuje:

1. Wprowadza się „System stopni instruktorskich”, zawierający zasady zdobywania stopni instruktorskich i wymagania na stopnie: przewodniczki/przewodnika, podharcmistrzyni/podharcmistrza, harcmistrzyni/harcmistrza, który stanowi załącznik do niniejszej uchwały.
  2. Zobowiązuje się Główną Kwaterę ZHP do:
    - 2.1 opracowania i upowszechnienia do września 2003 roku materiałów dla opiekunów prób,
    - 2.2 opracowania i upowszechnienia do czerwca 2003 r. programu szkoleń dla przewodniczących komisji stopni instruktorskich w hufcach i chorągwiach,
    - 2.3 przeprowadzenia w roku harcerskim 2003/2004 szkoleń dla chorągwianych KSI,
    - 2.4 przeprowadzenia minimum raz w każdej kadencji władz chorągwi szkoleń chorągwianych KSI,
    - 2.5 corocznego monitorowania i oceny prac chorągwianych KSI na podstawie prowadzonej dokumentacji, bieżącej pracy komisji i prowadzonych przez nią szkoleń dla hufcowych KSI,
    - 2.6 przedstawienia Radzie Naczelnej do końca czerwca 2004 r. i opublikowania sprawozdania z wdrożenia systemu stopni instruktorskich.
  3. Zobowiązuje się komendy chorągwi do dwukrotnego przeprowadzania w trakcie każdej kadencji szkoleń hufcowych KSI.
  4. Postanowienia przejściowe:
    - Próby na stopnie instruktorskie otwarte przed dniem 1 marca 2003 r. realizowane są na dotychczasowych zasadach.
    - Zobowiązuje się KSI chorągwi i hufców do opracowania do dnia 1 marca 2003 r. nowych regulaminów działania, zgodnych z niniejszym regulaminem.
  5. Tracą moc:
    - Uchwała nr 58 Rady Naczelnej ZHP z dnia 25 marca 1990 r. w sprawie systemu stopni instruktorskich, z późniejszymi zmianami.
    - Załącznik do Rozkazu Naczelnika ZHP L.5/96 z dnia 18 maja 1996 r. „Zdobywanie stopni instruktorskich”.
    - Instrukcja w sprawie zasad działania komisji stopni instruktorskich przyjęta Rozkazem Naczelnika ZHP L 12/98 z dnia 20 listopada 1998 r.
1. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
Związku Harcerstwa Polskiego

hm. Wojciech J. Katner

SYSTEM STOPNI INSTRUKTORSKICH

I. Postanowienia ogólne

1. Podstawę wydania niniejszego dokumentu stanowi § 22 ust. 6 Statutu ZHP.
2. Jeżeli w niniejszym dokumencie jest mowa o właściwym komendancie, należy przez to rozumieć komendanta hufca, chorągwi lub Naczelnika ZHP, powołującego rozkazem komisję stopni instruktorskich (KSI).
3. Postanowienia niniejszego dokumentu, w których mowa o harcerzu, instruktorsze, komendancie, przewodniczącym KSI, przewodniku, podharcmistrze i harcmistrzu, stosuje się odpowiednio do harcerki, instruktorki, komendantki, przewodniczącej KSI, przewodniczki, podharcmistrzyni i harcmistrzyni.
4. Jeżeli w niniejszym dokumencie mowa jest o funkcji instruktorskiej, dotyczy to również instruktorów pełniących funkcję zastępców tych instruktorów, którzy kierują podstawowymi jednostkami organizacyjnymi oraz szczepami i związkami drużyn.

II. Zasady zdobywania stopni instruktorskich

1. Stopień instruktorski jest odzwierciedleniem poziomu wiedzy, dojrzałości społecznej i umiejętności wychowawczych instruktora.
2. Stopnie Instruktorskie:
  - przewodnik – przewodniczka
  - podharcistrz – podharcmistrzyni
  - harcmistrz – harcmistrzynisą zdobywane przez członków zwyczajnych ZHP.
3. Opiekunem próby na stopień przewodnika może być instruktor co najmniej w stopniu podharcmistra. Instruktor w stopniu harcmistrza może być opiekunem każdej próby. Opiekun próby musi mieć zaliczoną służbę instruktorską.

III. Tryb zdobywania stopni instruktorskich

1. Harcerz lub instruktor, decydujący się na zdobywanie stopnia, zgłasza do właściwej komisji stopni instruktorskich gotowość podjęcia próby.
2. Komisja stopni instruktorskich akceptuje opiekuna próby, przedstawionego przez otwierającego próbę lub wyznacza za jego zgodą innego opiekuna próby.
3. Opiekun jest odpowiedzialny za poziom dojrzałości harcerskiej kandydata na instruktora.
4. Otwierający próbę wspólnie z opiekunem ustala program próby, który:
  - jest drogą dojścia do poziomu, wynikającego z idei i wymagań stopnia,
  - jest powiązany z planem pracy środowiska,
  - wiąże się z pełnioną przez niego funkcją,
  - określa przewidywany czas trwania próby.
5. Otwierający próbę składa wniosek o otwarcie próby wraz z jej programem do właściwej KSI. Wniosek wymaga zgody bezpośredniego przełożonego osoby otwierającej próbę.
6. Komisja po rozmowie z kandydatem i opiekunem oraz pozytywnym przyjęciu programu próby wnioskuje do właściwego komendanta o otwarcie próby.
7. Otwarcie próby komendant ogłasza rozkazem.
8. KSI ma prawo:
  - zmienić, za zgodą lub na wniosek zainteresowanego, proponowane zadania, opiekuna próby i czas jej trwania.
  - przyjmując dodatkowe wymagania na stopnie, wynikające z potrzeb środowiska i programu jego rozwoju, w uzasadnionych przypadkach skrócić okres służby instruktorskiej niezbędnej do otwarcia próby na kolejny stopień.
9. W celu zamknięcia próby:
  - zdobywający stopień składa do KSI wniosek o przyznanie stopnia wraz z pisemnym raportem z przebiegu próby i jej dokumentacją oraz opinią bezpośredniego przełożonego i komendanta zaliczającego służbę instruktorską,
  - opiekun przedstawia KSI opinię o zdobywającym stopień i przebiegu próby,

- KSI po rozmowie ze zdobywającym stopień i jego opiekunem zamyka próbę z wynikiem pozytywnym lub negatywnym, kierując do komendanta odpowiedni wniosek.
10. Po pozytywnym zamknięciu próby, komendant na wniosek KSI przyznaje stopień rozkazem.
  11. Po negatywnym zamknięciu próby, komendant na wniosek KSI ogłasza rozkazem zamknięcie próby z wynikiem negatywnym.
  12. Próby zamknięte z wynikiem negatywnym, komendant ogłasza rozkazem po upływie 14 dni od daty wpłynięcia wniosku komisji o negatywnym zamknięciu próby. W tym czasie przysługuje zdobywającemu stopień prawo do odwołania się od decyzji KSI do właściwego komendanta. Po pozytywnym rozpatrzeniu odwołania komendant ponownie kieruje sprawę próby do KSI.
  13. KSI może z własnej inicjatywy wystąpić do komendanta o zamknięcie próby z wynikiem negatywnym, z powodu przekroczenia zakładanego okresu trwania próby o więcej niż 3 miesiące.
  14. Ponowne otwarcie próby może nastąpić po upływie co najmniej 6 miesięcy od zamknięcia próby z wynikiem negatywnym.
  15. Dorobek prób na stopnie instruktorskie stanowi własność wspólnoty instruktorskiej i powinien być udostępniony, tak by umożliwić korzystanie z niego wszystkim funkcyjnym oraz zdobywającym stopnie.
  16. Zalecany czas trwania próby wynosi od 1 roku do 2 lat.

IV. Wymagania na stopnie

PRZEWODNIK – PRZEWODNICZKA

Idea stopnia

Poznaje siebie i motywy swojego postępowania. Jest wzorem dla harcerzy. Ma uzdolnienia przywódcze. We współdziałaniu z dziećmi i młodzieżą znajduje radość, umie być starszym kolegą i przewodnikiem. Świadomie stosuje metodę harcerską do realizacji celów wychowawczych. Ma poczucie odpowiedzialności za pracę i powierzony zespół. Bierze aktywny udział w pracach zespołów instruktorskich w swoim hufcu.

Warunki otwarcia próby

- Złożenie Przysiężenia Harcerskiego.
- Przedstawienie KSI programu swojej próby, zapewniającego realizację wymagań.
- Ukończone 16 lat.

Wymagania

1. Kształtuje własną osobowość zgodnie z Prawem Harcerskim.
2. Pogłębia swoją wiedzę i rozwija swoje zainteresowania.
3. Podejmuje stałą służbę w swoim harcerskim środowisku i odpowiada za powierzony sobie zespół.
4. Zachowuje właściwe proporcje w wypełnianiu obowiązków wynikających z przynależności do różnych grup społecznych (rodzina, szkoła, drużyna, środowisko zawodowe).
5. Wykazał się znajomością podstawowych dokumentów Związku, w tym Statutu.
6. Bierze udział w życiu hufca.
7. Współorganizował przedsięwzięcie dla kilku drużyn.
8. Wykazał się umiejętnością pracy wychowawczej z dziećmi lub młodzieżą w wybranej grupie wiekowej, w tym:
  - znajomością specyfiki rozwoju psychofizycznego dzieci i młodzieży,
  - stosowania harcerskiego systemu wychowawczego w pracy z drużyną (gromadą),
  - umiejętnością organizowania pracy z grupą (w systemie małych grup),
  - umiejętnością tworzenia planu pracy i jego realizacji,
  - umiejętnością prowadzenia dokumentacji niezbędnej do działania drużyny (gromady).
9. Przestrzega przepisów dotyczących zasad bezpieczeństwa w pracy z dziećmi i młodzieżą.
10. Uwzględni elementy wychowania ekonomicznego w swojej działalności harcerskiej.
11. Pełnił funkcję podczas HAL lub HAZ.
12. Wykazał się znajomością harcerskiej literatury i prasy.
13. Współpracuje ze środowiskiem działania – rodzicami, szkołą itp.

14. Ukończył kurs drużynowych lub przewodnikowski.

Warunki zamknięcia próby

1. Posiadanie wiedzy i umiejętności na poziomie piątego stopnia harcerskiego.
2. Zrealizowanie wymagań próby.

Oznaka stopnia

Oznaką stopnia przewodnika jest granatowa podkładka pod krzyżem harcerskim i granatowa lilijka na lewym rękawie munduru.

PODHARCMISTRZ – PODHARCMISTRZYNI

Idea stopnia

Określa kierunki swojego rozwoju. Swoją postawą propaguje harcerski system wartości. Rozumie ludzi i otaczającą go rzeczywistość – reaguje na ich potrzeby. Potrafi zauważyć sytuacje problemowe i je rozwiązywać. Umie spojrzeć na nie szerzej, niż tylko z perspektywy własnego środowiska. Buduje swój autorytet. Doskonali swą wiedzę i umiejętności wychowawcze. Pracuje w zespole instruktorskim - ma własny pogląd na sprawy nurtujące jego środowisko harcerskie.

Warunki otwarcia próby

- Pozytywnie oceniona praca na funkcji instruktorskiej, przez co najmniej 12 miesięcy od przyznania stopnia przewodnika.
- Zaliczona służba instruktorska.
- Ukończenie 18 lat.
- Przedstawienie KSI programu swojej próby, zapewniającego realizację wymagań.

Wymagania

1. Wykazał się umiejętnością stawiania celów w życiu, podejmowania działań (do ich realizacji), oceny i wyciągania wniosków.
2. Podnosi swoje umiejętności i kwalifikacje.
3. Orientuje się w aktualnej sytuacji kraju.
4. Bierze czynny udział w życiu otaczającego go środowiska społecznego.
5. Wykazał się umiejętnością pracy w zespole, komunikowania się oraz motywowania innych.
6. Pogłębił znajomość harcerskiego systemu wychowawczego oraz zasad metodyki grup wiekowych.
7. Stosuje metodę harcerską w pracy z instruktorami.
8. Doskonali swoje umiejętności harcerskie i instruktorskie na kursach, warsztatach i konferencjach.
9. Bierze udział w kształceniu kadry.
10. Przygotował się do roli opiekuna próby na stopień przewodnika.
11. Opracował i upowszechnił przynajmniej w swoim środowisku materiały programowe lub metodyczne.
12. Uczestniczył w pracach zespołu instruktorskiego. Zrealizował zadanie instruktorskie na poziomie hufca.
13. Pozyskał sojuszników do działalności harcerskiej.
14. Pełnił funkcję instruktorską w czasie roku harcerskiego i HAZ lub HAL.
15. Orientuje się w aktualnej sytuacji harcerstwa. Korzysta z harcerskiej literatury i prasy.
16. Wykazał się znajomością zasad prowadzenia obozu harcerskiego zgodnie z przepisami finansowymi i organizacyjnymi.
17. Wykazał się umiejętnością pozyskiwania środków na zaplanowane działania harcerskie.

Warunki zamknięcia próby

1. Zrealizowanie wymagań próby.
2. Pełnienie funkcji instruktorskiej.

Oznaka stopnia

Oznaką stopnia podharcmistra jest zielona podkładka pod krzyżem harcerskim i zielona lilijka na lewym rękawie munduru.

HARCMISTRZ – HARCMISTRZYNI

Idea stopnia

Konsekwentnie realizuje swoje cele życiowe. Ma poczucie odpowiedzialności za życie rodzinne i społeczne. Kreuje rzeczywistość. Jest znaczącą osobowością w zespole instruktorskim, z którym pracuje, i w środowisku swojego działania. Własne doświadczenia życiowe i wychowawcze potrafi przełożyć na trwałe dorobek. Ma dużą wiedzę i umiejętności w zakresie samodzielnego kierowania zespołem. Potrafi inspirować i organizować swoje środowisko do potrzebnego społecznie działania. Wpływa na oblicze harcerstwa. Jest wzorem dla instruktorów.

Warunki otwarcia próby

- Pozytywnie oceniona praca na funkcji instruktorskiej przez co najmniej 24 miesiące od przyznania stopnia podharcmistra.
- Zaliczona służba instruktorska.
- Przedstawienie KSI programu swojej próby, zapewniającego realizację wymagań.

Wymagania

1. W świadomy sposób określa i realizuje własne plany życiowe.
2. Pogłębia swoją wiedzę zawodową.
3. Osiągnął założoną przez siebie dojrzałość społeczną w życiu zawodowym, rodzinnym i towarzyskim.
4. Dostrzega szanse i zagrożenia dla współczesnego świata.
5. Poza swoimi zainteresowaniami zawodowymi poznaje wybraną dziedzinę nauki lub kultury.
6. Stosuje harcerski system wychowawczy, upowszechnia go i dzieli się własnymi doświadczeniami.
7. Przygotował się do roli opiekuna próby na stopień podharcmistra i harcmistrza.
8. Współpracuje z zespołami instruktorskimi. Wspiera rozwój instruktorów.
9. Zrealizował zadanie instruktorskie na poziomie chorągwi.
10. Opracował i upowszechnił materiały programowo-metodyczne, jako wkład w dorobek Związku.
11. Wykazał się znajomością sytuacji ekonomicznej hufca lub chorągwi. W pracy z instruktorami podjął działania w ramach wychowania ekonomicznego.
12. Uczestniczył w forum wymiany doświadczeń poziomu harcmistrzowskiego (kursy, warsztaty, seminaria, konferencje itp.).
13. Przygotował się do pełnienia wybranej funkcji instruktorskiej na poziomie hufca, chorągwi, Związku.
14. Bierze udział w życiu Związku. Podejmuje wyzwania, przed którymi stoi organizacja.

Warunki zamknięcia próby

1. Zrealizowanie wymagań próby.
2. Osiągnięcie sukcesu w wybranej dziedzinie.
3. Prowadzenie obozu w czasie HAL lub HAZ w okresie od zdobycia stopnia podharcmistra. Uzyskanie pozytywnej oceny swojej pracy.
4. Pełnienie funkcji opiekuna próby na stopień przewodnika w okresie od zdobycia stopnia podharcmistra.
5. Pełnienie funkcji instruktorskiej.

Oznaka stopnia

Oznaką stopnia harcmistrza jest czerwona podkładka pod krzyżem harcerskim i czerwona lilijka na lewym rękawie munduru.

V. Zobowiązanie instruktorskie

1. Decyzję o dopuszczeniu do złożenia Zobowiązania Instruktorskiego podejmuje właściwy komendant.
2. Zobowiązanie Instruktorskie składa kandydat na instruktora po przyznaniu stopnia przewodnika - przewodniczki.
3. Za przyjęcie w poczet instruktorów odpowiada właściwy komendant. Zobowiązanie powinno być złożone nie później niż 3 miesiące po przyznaniu stopnia przewodnik - przewodniczka.

VI. Zasady działania komisji stopni instruktorskich

Zadania komisji

1. Komisje stopni instruktorskich (KSI) to zespoły współodpowiedzialne za rozwój instruktorski kadry, realizujące swoje zadania poprzez:
  - prowadzenie prób na stopnie instruktorskie,
  - pracę z opiekunami prób na stopnie,
  - współpracę z innymi zespołami instruktorskimi (przede wszystkim z zespołami kadry kształcącej, namiestnictwami i referatami programowymi).

Powoływanie i właściwość komisji

2. KSI hufca powołuje rozkazem komendant hufca. W skład komisji wchodzi instruktorzy w stopniu podharcmistra i harcmistra, z tym, że co najmniej połowę składu komisji stanowią harcistrzowie. KSI hufca prowadzi próby na stopień przewodnika instruktorów mających przydział służbowy w tym hufcu.
3. Przewodniczącym KSI może zostać instruktor w stopniu harcmistra przeszkolony do pełnienia tej funkcji lub w ciągu roku od objęcia funkcji powinien uczestniczyć w odpowiednim szkoleniu.
4. Komendant chorągwi może nadać KSI hufca prawo prowadzenia prób na stopień podharcmistra po uzyskaniu pozytywnej opinii KSI chorągwi. Przy wydawaniu opinii KSI chorągwi bierze pod uwagę:
  - poziom prób dotychczas prowadzonych przez KSI hufca,
  - pracę prowadzoną z opiekunami prób,
  - doskonalenie pracy komisji między innymi przez udział w formach kształceniowych przeznaczonych dla członków KSI.
5. KSI chorągwi powołuje rozkazem komendant chorągwi. W skład komisji mogą wchodzić wyłącznie harcistrzowie. KSI chorągwi może prowadzić próby na stopień przewodnika, podharcmistra oraz harcmistra.
6. KSI przy GK ZHP powołuje rozkazem Naczelnik ZHP. W skład komisji mogą wchodzić wyłącznie harcistrzowie. KSI przy GK ZHP może prowadzić próby na stopień przewodnika, podharcmistra oraz harcmistra.
7. KSI liczy co najmniej 3 instruktorów.
8. Na każdym szczeblu mogą zostać powołane odrębne KSI dla instruktorek i instruktorów, jak również odrębne KSI dla poszczególnych stopni instruktorskich.
9. Do próby w KSI danej jednostki organizacyjnej może przystąpić osoba posiadająca podstawowy przydział służbowy do tej jednostki lub jednostki jej podległej. Przystąpienie do próby w innej KSI wymaga zgody komendanta jednostki, do której osoba ma podstawowy przydział służbowy. Próbę na wniosek KSI otwiera i zamyka oraz przyznaje stopień komendant właściwy ze względu na podstawowy przydział służbowy zdobywającego stopień.

Tryb pracy KSI

10. KSI samodzielnie przyjmuje regulamin pracy zgodny z niniejszym „Systemem stopni instruktorskich”. Regulamin zatwierdza właściwy komendant.
11. Członków KSI, w tym przewodniczącego i jego zastępców, mianuje właściwy komendant.
12. KSI może pracować zarówno w całym składzie, jak i w zespołach. Zespół powinien liczyć co najmniej 3 osoby (w jego składzie musi znaleźć się przewodniczący KSI lub jego zastępca).

Praca z opiekunami próby

13. KSI prowadzi pracę z opiekunami prób w szczególności przez:
  - udostępnianie materiałów dotyczących zdobywania stopni instruktorskich,

- organizowanie seminariów, warsztatów i konsultacji dla opiekunów prób.

Dokumentacja pracy KSI

14. Dokumentacja pracy KSI obejmuje:

- protokoły z posiedzeń KSI,
- kopie programów prób w trakcie realizacji oraz wnioski o otwarciu prób,
- dokumentację zamkniętych prób,
- rejestr prowadzonych prób,
- rejestr prac metodycznych.

15. KSI we współpracy z właściwym komendantem i zespołem kadry kształcącej odpowiada za upowszechnianie dorobku programowo-metodycznego wypracowanego w ramach realizowanych prób na stopnie instruktorskie.